

42088 - Ölen kimse için hac yapmak mı, yoksa sadaka vermek mi daha fazîletlidir?

Soru

Vefât etmiş anne ve babamın yerine hac yapmam mı daha fazîletlidir? Yoksa (hac için harcayacağım parayı) câmi yapımına veya Allah yolunda cihada mı harcamam daha fazîletlidir? Bilindiği üzere annem ve babam (hayattayken) farz haccı edâ etmişlerdi.

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

"Anne ve babaya yapılabilecek en güzel iyilik; Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'in gösterdiği üzere onlara duâ etmek, onlar için istiğfarda bulunmak, onların arkadaşlarına ikramda bulunmak, onlar olmadan sıla-i rahimde bulunman mümkün olmayan kimselere sıla-i rahimde bulunmandır. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in bizzat zikrettiği şeyler bunlardır.

Nitekim Ensar'dan (Seleme oğulları kabilesinden) bir adam, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e gelerek şöyle sordu:

يَا رَسُولَ اللَّهِ! هَلْ بَقِيَ عَلَيَّ مِنْ بَرِّ أَبِيِّ شَيْءٌ بَعْدَ مَوْتِهِمَا أَبْرُهُمَا بِهِ؟ قَالَ: نَعَمْ خِصَالٌ أَرْبَعَةٌ: الصَّلَاةُ عَلَيْهِمَا، وَالِاسْتِغْفَارُ لَهُمَا، وَإِنْفَاذُ عَهْدِهِمَا، وَإِكْرَامُ صَدِيقِهِمَا، وَصِلَةُ الرَّحِمِ الَّتِي لَا رَحِمَ لَكَ إِلَّا مِنْ قَبْلِهِمَا، فَهُوَ الَّذِي بَقِيَ عَلَيْكَ مِنْ بَرِّهِمَا بَعْدَ مَوْتِهِمَا. [رواه أحمد]

"Ey Allah'ın elçisi! Ölümünden sonra anne ve babama yapabileceğim bir iyilik var mıdır?

-Evet, şu dört haslet vardır.

-(Azaplarının kaldırılması ve derecelerinin yükseltilmesi için) anne ve babaya duâ etmek,

-Onlar için istiğfarda bulunmak (Allah'tan bağışlanmalarını istemek),

-Ölümlerinden (hemen) sonra vasiyetlerini yerine getirmek,

-Onların dostlarına ikram edip hürmet göstermek.

-(Amca, teyze, dayı ve hala gibi) onların sıla-i rahimde bulunduğuyakın akrabaya sıla yapmak (onları ziyaret etmek).

Ölümlerinden sonra ana-babana karşı yapabileceğin vazîfeler bunlardır."[\[1\]](#)

Onların yerine hac yapmak, onların adına kurban kesmek ve onlar adına sadaka vermek (tasadduk etmek) gibi konulara gelince, şüphesiz bu ameller câizdir. Bu amellerin haram olduğunu söyleyemeyiz. Fakat duâdan daha fazîletli değildir. Zirâ anne ve babaya duâ etmek, bu amellerden (hac, kurban ve sadakadan) daha fazîletlidir. Anne ve baban için yapmak istediğin bu amelleri kendin için yapmalısın. Örneğin önce kendin için hac yap, kendin için tasadduk et, kendin ve âile halkın için kurban kes. Kendin için câmi ve mescit yapımına katkıda bulunmaya ve Allah yolunda infak etmeye çalış! Şüphesiz anne ve babanızın muhtaç oldukları gibi, sen de (öldükten sonra) salih amele muhtaç olacaksın. Nitekim anne ve baban için en faydalı ve en fazîletli amele Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- seni yönlendirmiştir. Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'in, en fazîletli amelin hac yapmak ve tasadduk etmek olduğundan habersiz olduğunu zannedebilir misiniz?

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'in bundan habersiz olduğuna asla inanmayız. Bilmeliyiz ki Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şu dört şeyi seçmiştir:

-Ana-babaya duâ etmek.

-Onlar için istiğfarda bulunmak.

-Onların dost ve arkadaşlarına ikramda bulunmak.

-Onların yakın akrabalarına sıla-i rahimde bulunmak (ziyâret etmek).

Zirâ bu zikredilen şeyler, hakikatte iyiliktir.

Bunun içindir ki Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'den sahih olarak bildirilen hadiste o şöyle

buyurmuştur:

[إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثَةٍ: إِلَّا مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ، أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ، أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ. [رواه مسلم

"İnsan öldüğü zaman, amelinin sevabı kesilir. Ancak (hayrın devamlı olması ve faydasının kesilmemesi sebebiyle) şu üç şeyin sevabı kesilmez: Sadaka-i Cârîye (müslümanların yararlanması için bir şeyi Allah rızâsı için vakfetmek gibi), faydalı ilim (insanlara Allah rızâsı için dînî ilimleri öğretmek veya bunun için kitap yazmak gibi), kendisine duâ eden hayırlı evlât (insan vefat ettikten sonra arkasında kendisine rahmet ve mağfiretle duâ eden birisini bıraktığı zaman, o evlâdın duâsı, yabancı bir kimsenin duâsından daha çok kabûle şayandır)." [2]

Yukarıda zikredilen hadis ameller hakkında olmasına rağmen Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-:

"... kendisi adına sadaka veren (tasadduk eden), kurban kesen veya hacceden veyahut da oruç tutan hayırlı evlât", dememiştir.

Dolayısıyla Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- ölü için bütün bu amelleri bir tarafa bırakıp duâyı tercih etmiştir.

Biz, Allah Teâlâ'yı şâhit tutuyoruz ve yakînen biliyoruz ki, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- (ümmetinin yararına olan) fazîletli bir şeyi bırakıp da daha az fazîletli bir şeyi asla tercih etmemiştir. Çünkü Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- yaratılanların en bilgilisi ve en güzel nasihat edeni idi. Şayet ölünün adına sadaka vermek veya kurban kesmek veya namaz kılmak veyahut da haccetmek meşrû olsaydı, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- bizi buna yönlendirir ve teşvik ederdi.

Ben derim ki:

İlim talebesinin, bu gibi daha az fazîletli konuları bu yolda giden halktan insanlara açıklayıp beyan etmesi ve onlara şöyle demesi gerekir:

-Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'in, insanın, anne ve babası için nâfile oruç tutmasını veya sadaka vermesini emrettiği bir tane nas (hadis) bana getirin (gösterin)! Böyle bir hadis asla yoktur. Fakat

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

[مَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ صِيَامٌ، صَامَ عَنْهُ وَلِيُّهُ.] متفق عليه

"Kim üzerinde oruç borcu olduğu halde ölürse, onun yerine velisi oruç tutar."[3]

Dolayısıyla Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- ölünün (tutamadığı farz orucunun) yerine oruç tutmamızı emretmiştir. Fakat onun yerine nâfile oruç tutmamızı asla emretmemiştir.

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünnetini başından sonuna kadar araştırırsanız, insanın, anne ve babasının adına nâfile sadaka vermesini veya nâfile oruç tutmasını veya nâfile hac yapmasını veyahut da insanların maslahatı için para harcamayı emreden bir hadis bulabilir misiniz? Asla bulamazsınız. Böyle bir hadis yoktur. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- bu konuda sadece iki şeye onay vermiştir. O'nun onay vermesi (ikrar etmesi), o amelin meşrû olduğu anlamına gelmez.

Bu iki onay ise şudur:

Sa'd b. Ubâde, kendi bahçesini, annesi adına sadaka vermek (tasadduk etmek) için Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'den izin istemiş, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- de buna izin vermiştir.

Nitekim İbn-i Abbas'tan -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre şöyle demiştir:

أَنَّ سَعْدَ بْنَ عَبَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ تُوْفِّيتُ أُمَّهُ وَهُوَ غَائِبٌ عَنْهَا، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! إِنَّ أُمَّي تُوْفِّيتُ وَأَنَا غَائِبٌ عَنْهَا، أَيْنَفَعُهَا شَيْءٌ [إِنْ تَصَدَّقْتُ بِهَا؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: فَإِنِّي أَشْهَدُكَ أَنَّ حَائِطِي الْمَخْرَافَ صَدَقَةٌ عَلَيْهَا.] [رواه البخاري

"Sa'd b. Ubâde -Allah ondan râzı olsun- uzak bir yerde iken annesi vefât etti. Ardında Sa' b. Ubâde, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e gelerek:

-Ey Allah'ın elçisi! Ben kendisinden uzakta iken annem vefât etti. Onun adına herhangi bir şeyi tasadduk etsem, bu şey ona fayda verir mi ? diye sordu.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-:

- Evet (fayda verir) buyurdu.

Bunun üzerine Sa'd b. Ubâde şöyle dedi:

-Seni şahit tutuyorum ki, benim el-Mıhrâf[4] adındaki bahçem (meyveliğim) annem için sadakadır."[5]

Âişe'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, bir adam, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'e şöyle sordu:

[إِنْ أُمَّيَ افْتَلَيْتَ نَفْسَهَا، وَإِنِّي أَظُنُّهَا لَوْ تَكَلَّمْتَ تَصَدَّقْتَ، فَهَلْ لَهَا أَجْرٌ إِنْ تَصَدَّقْتَ عَنْهَا؟ قَالَ: نَعَمْ.] [رواه البخاري ومسلم]

"Annem ansızın vefat etti. Eğer konuşmaya fırsat bulsaydı, tasaddukta bulunurdu. Onun için sadaka versem, ona ecir var mıdır? Diye sordu.

Bunun üzerine Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurdu:

-Evet (onun için ecir vardır)."[6]

Fakat Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- bu amelleri Allah Teâlâ için yapmalarını ve sevâplarını da ölümlere bağışlamalarını ümmetine emretmiş midir? Farz veya vâcib olan ameller dışında böyle bir şey yoktur. Farz veya vâcibin zaten yerine getirilmesi gerekir. Bunun dışında böyle bir şeyi bulan olursa, bizi onunla ithaf etsin."[7]

[1] İmam Ahmed

[2] Müslim; hadis no:1631

[3] Buhârî ve Müslim

[4] Bahçesine el-Mıhrâf denilmesinin sebebi, çok ürün verdiği için dolayısıdır.

[5] Buhârî, hadis no: 2756

[6] Buhârî, hadis no:1388. Müslim, 1004

[7] `Fetâvâ İbn-i Useymîn", c: 21, s: 267